

מבקר המדינה

דוח שנתי 57א

ירושלים, כסלו התשס"ז, דצמבר 2006

מס' קטלוגי 2006-957
ISSN 0334-9713

ניתן להוריד גרסה אלקטרונית של דוח זה מאתר האינטרנט של
משרד מבקר המדינה בכתובת:
www.mevaker.gov.il

סדר: אונית שירותי מחשב בע"מ
דפוס: כתר בע"מ

דוח ביקורת זה (57א) - עוסק בביקורת על מערכת הביטחון על שלל מרכיביה - משרד הביטחון, צה"ל, התעשיות הביטחוניות וארגונים נוספים הקשורים בה. הביקורות הכלולות בדוח זה הן ביקורות מקיפות, העוסקות, לא אחת, בסוגיות רוחב הנוגעות במוכנות הצבא, בתפקודו, וביחסה של מערכת הביטחון לאוכלוסיות הקשורות אליה. הדוח הנוכחי מתייחס גם לשורה ארוכה של נושאים שמערכת הביטחון עוסקת בהם באורח שוטף, ויש בהם כדי להשפיע על תפקודה ואף להשליך על תהליכים הקשורים בגופים שאינם חלק ממערכת הביטחון.

דוח זה הוא דוח הביקורת הראשון בנושאי הביטחון היוצא לאחר המלחמה שהתנהלה בצפון במהלך שנת 2006. הביקורות הכלולות בדוח נערכו אמנם לפני המלחמה, ואולם קריאתו של הדוח תלמדנו, כי חלק לא מבוטל מן הביקורות עוסק באותן בעיות שבאו לכדי ביטוי בהתנהלות מערכת הביטחון במלחמה. כך, בין השאר, העלתה ביקורת שנערכה על הכשרת הקצונה הבכירה בצה"ל, ממצאים חמורים המצביעים על כי חלק ניכר מסגל הפיקוד הבכיר בצה"ל אינו עובר את ההכשרות המחייבות, וגם כשירותה של הקצונה הבכירה, העוברת הכשרות אלה, נפגעת בשל הליקויים הבסיסיים שנמצאו בה, דבר הטומן בחובו סכנה של היעדר שפה מקצועית משותפת וברורה, שהיא הכרחית לניהול ולפיקוד על מסגרות גדולות בצה"ל, בשגרה ובחירום. נושא נוסף, הקשור בטבורו למוכנות למלחמה, הוא הממשק שבין תהליכי התכנון והתקצוב בצה"ל, שאף בו נתגלו ליקויים חמורים שעיקרם שימוש בכלים תכנוניים שאינם מבטיחים מיצוי מיטבי של משאבים העומדים לרשות צה"ל. נזכיר, כי משרד מבקר המדינה התריע בעבר על הצורך הקיים בבניית תכנית תקציב רב-שנתית למערכת הביטחון, בשיתוף האוצר, תכנית שתבטיח, כי משאביה המצומצמים של המדינה ימוצו באורח מירבי שיבטיח את מוכנותה הביטחונית של מדינת ישראל לכל עימות עתידי.

ביקורות אלו מצטרפות לשורה ארוכה של דוחות ביקורת שערך משרד מבקר המדינה בנושאי ביטחון בשנים האחרונות, דוחות המצביעים על ליקויים מהותיים בתפקודם של חלק מן הגופים הביטחוניים, כמו גם של גופי התכנון והביקורת על מערכת הביטחון (דוגמת המועצה לביטחון לאומי). דוחות אלו, שהתריעו על כשלים מרכזיים בהיערכות לחירום, הנבדקת בימים אלה גם בנוגע למלחמה בצפון, מלמדים לא רק על תפקידו החשוב של משרד מבקר המדינה בבחינת המוכנות הכוללת של מערכת הביטחון, אלא גם על החשיבות הגדולה שביישום ממצאי הביקורת, יישום שעניינו למנוע הישנות כשלים אלה בזמן חירום ובמלחמה.

מבין דוחות הביקורת החשובים הנכללים בדוח בחרתי לציין את הדוח העוסק בטיפול בהסרת לוחות אזבסט בצה"ל ובמשרד הביטחון. הסכנה לחיי אדם הטמונה באזבסט ידועה שנים ארוכות, חרף זאת, נתגלתה במהלך הביקורת סחבת ארוכה וליקויים רבים בטיפול של מערכת הביטחון בהסרת לוחות האזבסט באותם מבנים המשרתים את חיילי צה"ל ואת עובדי מערכת הביטחון.

חמור מכך, שעה שצה"ל ומשרד הביטחון פועלים באיטיות להסרת המפגע, הרי מחוץ לצה"ל לא מתקיימת פעילות מוסדית מכוונת לטיפול במפגע.

משרד מבקר המדינה מייחס חשיבות רבה ליישום ממצאי הביקורת והמלצותיה בידי הגופים המבוקרים, ועל כן נערכות באורח שוטף ביקורות מעקב על דוחות קודמים. הפעם נערכה ביקורת מעקב על נושא שירות נשים בצה"ל, נושא שמשרד מבקר המדינה עסק בו בעבר (דוח 53א). ממצאי הביקורת העלו, כי חלק ניכר מהמלצות העבר יושמו, וכי צה"ל נקט צעדים משמעותיים לתיקון הליקויים. עם זאת, נמצא, כי חרף הנחיות הדרגים הבכירים בצה"ל, טרם נעשו צעדים למיצוי מלא של פוטנציאל השירות של נשים, לרבות בדרגות הקצונה הבכורות. בהקשר זה אני מפנה גם לדוח העוסק בטיפול בהטרדות מיניות בצה"ל, המצביע על ליקויים, לרבות עיכובים בלתי סבירים, בטיפול בנושא זה על ידי גורמי אכיפת החוק בצבא.

רשימת הביקורות החשובות שבדוח היא ארוכה, חלקן - דוגמת הדוח בדבר הפעלת כוחות משמר הגבול תחת פיקוד צה"ל - עוסקות בנושאים נורמטיביים עקרוניים; חלקן - דוגמת הטיפול בנפקדים ועריקים - בנושאי כוח אדם ותקציב; וחלקן - דוגמת הביקורת על הקמת מבני המשרדים החדשים ב"מחנה רבין", או הביקורות העוסקות בארגון האלמנות והיתומים ובארגון "יד לבנים" - מצביע על כשלים בהתנהלותם של גורמי מטה שונים בצה"ל, במשרד הביטחון ובחברות הממשלתיות ובארגונים הקשורים בהם.

לחיוב נדגיש, כי במקרים רבים פועלים בצה"ל ובמשרד הביטחון באורח תקין ויעיל, ואף עושים לתיקון אותם ליקויים שנתגלו בעבר בדוחות הביקורת. עם זאת, יש להעמיק את נושא הפיקוח, התכנון והבקרה על פעולות מערכת הביטחון על כל מרכיביה, וזאת משום שאין בוודאי חולק שביטחון המדינה עומד בראש מעייני אזרחי ישראל.

מיכה לינדנשטראוס
מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

ירושלים, כסלו התשס"ז
דצמבר 2006

תוכן העניינים

פרק ראשון - מערכת הביטחון

צבא ההגנה לישראל

3	פעולות הביקורת.....
5	סוגיות נבחרות בממשק שבין תהליכי התכנון והתקצוב בצה"ל
43	הכשרת הקצונה הבכירה בצה"ל
79	כוחות משמר הגבול תחת פיקוד צה"ל
119	הטיפול בהסרת לוחות אזבסט בצה"ל ובמשרד הביטחון.....
133	הטיפול של צה"ל בנפקדים ובעריקים
151	הטיפול של צה"ל בהטרדות מיניות

מעקב מורחב

169	שירות נשים בצה"ל ושירותן ביחידה צבאית הפועלת במשרד הביטחון
-----	--

משרד הביטחון

185	פעולות הביקורת.....
187	סוגיות הקשורות במבני משרדים חדשים במתחם מחנה רבין
201	פיגורים בתשלומי משרד הביטחון לספקים
	פעילותו של משרד הביטחון להצגה ולהנחלה של מורשת של
215	צה"ל ושל כוחות המגן שקדמו לו

ארגון אלמנות ויתומי צה"ל

239	פעולות הביקורת.....
239	ארגון אלמנות ויתומי צה"ל.....

ארגון יד לבנים

261	פעולות הביקורת.....
261	ניהול דוחות כספיים ופיקוח על סניפים בארגון יד לבנים

התעשייה האווירית לישראל בע"מ

- 275פעולות הביקורת
- התקשרות התעשייה האווירית עם ספקים ונותני שירותים :
- 275 א. התקשרות עם קבלני הזנה במתחם נתב"ג
- ב. התקשרות עם קבלן לניקוי מטוסים בכנף התובלה של
- 297 חיל האוויר

התעשייה הצבאית לישראל בע"מ (תעש)

מעקב

- 307פעולות הביקורת
- 307 הדוחות הכספיים של תעש לשנים 2003 ו-2004

פרק שני - משרדי ממשלה

משרד התחבורה

- 313פעולות הביקורת

פרק שלישי

הוועדה לאנרגיה אטומית

- 317פעולות הביקורת
- 317 ניהול משאבי אנוש בקריה למחקר גרעיני

- 323 חוק יסוד: מבקר המדינה
- 325 חוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב]